

βαθεί γογγυσμῶ, ὃν ἀφῆκε νὰ ἐξέλθῃ, δίκην ἀράς, τῶν πελιδνῶν χειλέων του, καὶ ἤρεμος, παραδοθεὶς εἰς τοὺς στρατιώτας, ἐπορευθῆ εἰς τὰς φυλακάς.

Ἀπέθανεν ἔκτοτε, δυνάμεθα νὰ γράψωμεν, διότι ἄσιτος, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, κατέκειτο ἐν τῇ σκοτεινῇ ἐκείνῃ φυλακῇ, ἥτις, ὡς φαίνεται, καθ' ὑποτύπωσιν ὠκοδομήθη τῶν τρωγλῶν τοῦ Ἄδου, οἰοῦντι ἐξοικειούσα, ζῶντας ἔτι, τοὺς ὄπαδους τοῦ Χάρωνος, πρὸς τὴν αἰώνιον αὐτῶν κατοικίαν.

Τὴν προτεράϊαν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως ὁ γέρον ἐξωμολογήθη, ὡς δ' ἐλέχθη κατόπιν, τὸ μόνον παράπονόν του ἦτο, ὅτι δὲν τὸν ἄξωσε ὁ Θεὸς νὰ ἰδῇ τ' ἀνεψιδιά του ὅπως τῷλεγ' ἢ καρδιά του, καὶ ὅτι θὰ τὸν ἐνεταφιάζον ὡς κακοῦργον.

Ἐντούτοις ἡ ἀπόφασις ἐξετελέσθη καὶ ὁ μάρμα Θωμᾶς ἀναίσθητος ὄλωσ, τὸν Θεὸν ἐπικαλεσθεὶς καὶ εὐχθεὶς τὴν Ἀγγελικὴν καὶ τὴν Μαρῶν μόνον, διότι μάτην ὁ ἀδρανὴς αὐτοῦ ὀφθαλμὸς ἐζήτηε τὸ Μῆτσο, ὠδηγήθη ἐπὶ τὸ ἰκρίωμα, ἐν ᾧ καὶ αὐθωρεὶ ἐξέπνευσε, πρὶν ἢ ὁ κατηραμένος ἐκείνος λαμοτόμος μολύνη τὸ ἀθῶον αἷμά του.

Οὕτω δὲ ὁ δυστυχὴς μάρμα Θωμᾶς δὲν ἐζησε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπέθανε διὰ τοὺς ἄλλους.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΙΩ. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ

ΤΑ ΣΠΙΡΤΑ

Ὅτε τὸ πρῶτον ἐφάνθησαν εἰς τὰς χώρας ἡμῶν τὰ χημικὰ πυρεῖα, κατὰ τὸ ἔτος 1834, ἄκρως ἐθαυμάσθη καὶ τούτων ἡ ἐφεύρεσις, ἡ σχετικῶς μὲν πρὸς ἄλλας οὐχὶ μεγάλη, ἀλλ' ὅμως εὐεργετικωτάτη. Καλῶς ἐνθυμοῦμαι τὸν καιρὸν ὅτε, ὅπως ἀνάψῃ τις φῶς, ἀπῆρτετο νὰ ἦναι ἐφωδιασμένος τέσσαρα τινὰ διάφορα πράγματα χάλυθα, χάλικα, ὑσκαν καὶ θεῖον καὶ εἰς μὲν τὸν χάλυθα ἐδίδετο συνήθως τὸ σχῆμα ὠτὸς ἀνθρωπίνου, ἠνεωγμένον κατὰ τὸ μέσον, ὁ δὲ χάλιξ ἦτο πάντοτε τετράγωνος, λεπτυνόμενος εἰς τὰ περίξ, ἡ ὑσκα δὲ, σπανίζουσα παρ' ἡμῖν ὀσημέραι καὶ μόλις εὐρισκομένη εἰς τὰ φαρμακεία ὡς κρατητικὴ τοῦ αἵματος, ἠφθόνη τότε παρὰ παντὶ ὀσφώλῃ, ἔνεκα τῆς πολλῆς χρήσεως αὕτη κατασκευάζεται ἐξ ἀγαρικοῦ φυομένου εἰς τὰ δάση, ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τῶν μεγάλων δένδρων, κοπανίζεται ὥστε νὰ γίνῃ ἀπαλωτάτη, ξηραίνεται, καὶ οὕτω καθίσταται εὐφλεκτος· τέλος, τὸ θεῖον ἐπωλεῖτο εἰς σχῆμα μακρῶν θουαλλιδῶν ἐκ βάμβακος βαπτισμένου ἐν αὐτῷ. Ἐλαμβάνετο ὁ χάλιξ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ λιχανοῦ καὶ τοῦ μέσου δακτύλου, ἐτίθετο ἐπ' αὐτοῦ τμήμα τῆς ὑσκακας πιεζόμενον διὰ τοῦ ἀντικειμένου ἐπὶ τοῦ χάλικος, καὶ τότε διὰ τῆς δεξιᾶς, κρατούσης τὸν χάλυθα καὶ καταφερούσης αὐτὸν

ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ χάλικος, ἐξεθλίβοντο σπινθήρες ἐξ ὧν ἡ ὑσκα ἤναπτε. Καὶ μέχρι τοῦδε μὲν εἶχες πῦρ, ἀλλ' ὄχι καὶ φῶς· τὸ φῶς ἐγένετο διὰ τῆς ἐπαφῆς τοῦ θεῖου εἰς τὴν καίουσαν ὑσκαν, ἐξ οὗ οἱ ῥῶθωνες ἐπληροῦντο ὀσμῆς δριμείας προερχομένης ἐκ τῆς ἀναφλέξεως τοῦ θεῖου, ἐπασχον δὲ καὶ οἱ ὀφθαλμοί, καὶ τέλος πάντων ἀπέκτας τὸ φῶς διὰ δαδὸς ἢ κηρίου, πλησιαζομένου εἰς τὴν πρασίνην καὶ ἀμυδρὰν τοῦ θεῖου φλόγα.

Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶχεν ὁ ἄνθρωπος φῶς καὶ πῦρ.

Ἀλλὰ συνέβαινε νὰ ἦναι τις ἐφωδιασμένος τὰ τρία εἶδη ἐκείνα, νὰ τῷ λείπη δὲ τὸ τέταρτον ἢ νὰ τὰ ἔχῃ μὲν ὅλα, ἡ ὑσκα ὅμως νὰ ἦναι νοτισμένη, ὥστε νὰ σβύνωνται ἐπ' αὐτῆς οἱ διὰ τῆς τριβῆς τοῦ χάλυθος μετὰ τοῦ χάλικος ἐκθρῶσκοντες σπινθήρες· καὶ τότε, ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς παραπαίων, ὁ πυρεϊοκόπος πολλακίς ἐκοπάνιζε τὸν ἀντίχειρα τῆς ἀριστερᾶς του, καὶ πρὸς τοὺς ὄρῶντας ταῦτα ἐπὶ τῆς διαλειπούσης φαύσεως τῶν ματαίων σπινθήρων παρίστατο οἷος γόης καταχθονίον τι κατεργαζόμενος. Αὐτὸς ἀδημονῶν ἐβλασφήμει, ἡ νοσοῦσα γυνὴ του οἴμωζε βαρυαλγούσα, τὸ βρέφος γαστραλγούν ἐκλαυθμῆριζε γοερῶς, ἡ γραῖα μάτα παρέκει, ψηλαφούσα πλησίον τῆς κοίτης αὐτῆς διὰ νερόν, ἀνέτρεπε τὸν ἐμπότην ἰπάνω της, καὶ — τώρα τί θὰ εἰπῶν! . . . — ἔλεγε μεμφιμοιροῦσα φῶς δὲν ἀπεκτάτο, οὔτε πῦρ πρὸς ἰαματικόν τι ἀφέψημα, ἡ νύξ παρετείνετο ἀτελεύτητος, καὶ ἡ αὐγὴ δὲν ἤθελε ν' ἀνατείλῃ.

Ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου, τοῦ οὐδῶλως φαντασιώδους ἢ ἀπιθάνου, ἀλλὰ συνθησεστάτου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, μάλιστα δὲ μεταξὺ τῶν ἀπορωτέρων τάξεων, δυνάμεθα εὐχερῶς νὰ ἐκτιμήσωμεν τὸ ἀπόκτημα τῶν οἶων πυρείων ἔχομεν σήμερον.

Καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας τοὺς πρὸ Χριστοῦ, καὶ μέχρι τοῦ ΙΖ' (!!) μετὰ Χριστόν, ὁ πεπολιτισμένος ἄνθρωπος ἐπορίζετο τὸ πῦρ δι' ὧν μέσων εἶδομεν οὐδὲ ἐνόει τὸ ἀτελεὲς αὐτῶν, μάλιστα δὲ ἐθεώρει αὐτὰ ὡς ἐπαρκέστατα, διότι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τῆς γνώσεως τοῦ τελειότερου, ἐξέλαθεν ἀείποτε πᾶν ὅ,τι ἐτεχνάσθη ἢ ἐφευρῆν ὡς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς τέχνης ἢ ἐφευρέσεως· ἐνῶ ἐξάπαντος ἄπειρα πράγματα ἀπολείπονται ἔτι ἄγνωστα εἰς αὐτόν, καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς παρ' αὐτῷ φύσεως. Ὅταν ἡ ὑσκα δὲν ἤναπτεν, οὐδεὶς ἐμέμφετο τὸν τρόπον τοῦ πυρεῦσθαι, μὴ δυνάμενος νὰ κατανοήσῃ ἐπιτηδειότερον ἄλλον, ἀλλ' ἀπέδιδεν εἰς τὴν ὑσκαν τὸ πταίσμα, εἰς τὸν χάλυθα ἢ εἰς τὸν χάλικα. Καὶ ὄχι λοιπὸν ὑπὸ τοῦ Προμηθέως, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ὑψηπάγῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ πῦρ· διότι, καὶ ἂν τις παρετήρει ὅτι τὸ ἐν τῷ φωσφόρῳ ἢ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ὕλῃ ἐγκαθευδὸν προέρχεται ὡσαύτως ἐκ τῆς κλο-

πῆς ἐκείνης τοῦ Προμηθέως, ἔχει ὁ ἡμέτερος αἰὼν νὰ δοξασθῆ καὶ δι' ἄλλο κατόρθωμα ἀσυγκρίτως τολμηρότερον κατὰ τοῦ ἐρισμαράγου Διός: ὅτι δουλώσας τὸν κεραυνὸν αὐτοῦ διὰ παντοίων μηχανημάτων, τὸν κατέστησε λύχρον βωθὸν καὶ ὄλως ἀκίνδυνον.

Τὸ τῶν χημικῶν πυρεῖων φαίνεται μικρότερον ἄλλὰ μικρὸν ὅμως εἶνε καὶ τὸ νὰ λέγη ὁ ἄνθρωπος « γεννηθῆτω φῶς! » καὶ νὰ γίνηται ἐν ἀκαρεῖ φῶς, καὶ συγχρόνως πῦρ; Πρὸ πολλῶν αἰῶνων ὑπῆρχε γνωστὸς ὁ φῶσφορος, ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι οἱ αἰῶνες ἐκείνοι δὲν ἐπρόλαβον τὸν ἸΘ' ὡς πρὸς ταύτην τοῦ φωσφόρου τὴν χρησιμωτάτην ἐφαρμογήν.

Ὅπως δὴποτε, τὰ πρῶτα χημικὰ πυρεῖα δὲν ἦσαν ὅποια βλέπομεν αὐτὰ σήμερον, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τελειοποιηθέντα. Ὁὰ διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν των διὰ βραχέων, παρακαλῶ δὲ τὸν ἀναγνώστην, πρὸς μόνην ἀνταμοιβὴν μου διὰ τὸν κόπον, νὰ δώσῃ προσοχὴν ἂν ἐν τῇ οἰαδὴποτε σκευασίᾳ των ὑπάρχη σταλαγμὸς σπέρτου' καὶ ἂν δὲν ὑπάρχη σταλαγμὸς σπέρτου, νὰ παύσῃ τοῦ νὰ τὰ ὀνομάζῃ σπέρτα, — τοῦτο καὶ μόνον. — καὶ τοῦ λοιποῦ νὰ τ' ἀποκαλῆ πυρεῖα ἀπλῶς, ἢ φῶσφορα.

Ἐτι ἀπὸ τοῦ 1680 ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τινος χημικοῦ, Godfrey Hanckwitz, ὅτι ὁ φῶσφορος, τρισάμενος μεταξὺ φύλλων χάρτου χονδρῶ καὶ ἀνάπτων, μετέδιδε τὸ πῦρ εἰς ζυλάρια βαπτισθέντα προηγουμένως εἰς θεῖον ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης παρήχθη τὸ ἀρχικὸν σχῆμα τῶν πυρεῖων, λεγομένων τότε χημικῶν ἢ φωσφορικῶν. Ἀλλ' αὕτη ἡ ἀνακάλυψις, ὀλίγον διαδοθεῖσα, δὲν προήχθη εἰς βιομηχανίαν, ἐπειδὴ πολὺ βραδύτερον ἐπενοήθη ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ φωσφόρου εἰς ἐν ἐκ τῶν δύο ἄκρων τοῦ ζυλαρίου. Εἶχον λοιπὸν ἐξακολουθήσει καὶ ἔκτοτε ὑπὲρ τὸν ἕνα αἰῶνα νὰ τρίβωσι τὸν φῶσφορον μεταξὺ δύο φύλλων χάρτου, ἵνα πρῶτον προάξωσι πῦρ, ἔπειτα δὲ φέρωσιν εἰς συναφὴν μετ' αὐτοῦ τὰ θειωμένα κάρφη. Ἔργα βραδεία καὶ ἐπικίνδυνα.

Ἐν τούτοις, καθὼς παρατηρεῖτε, σταλαγμὸς σπέρτου δὲν ὑπῆρχεν, οὔτε εἰς τὸν φῶσφορον τῶν πυρεῖων ἐκείνων, οὔτε εἰς τὸν χάρτην ἐντὸς τοῦ ὁποίου αὐτὸς ἐτίθετο, οὔτε εἰς τὰ ζυλάρια, οὔτε εἰς τὸ ἐπ' αὐτῶν θεῖον.

Ἐπενοήθη ἀκολούθως νὰ βάπτωνται τὰ ζυλάρια πρῶτον ἐντὸς θεῖου, ἔπειτα δ' ἐντὸς ρευστοῦ τινος συγχειμένου ἐκ διαλελυμένης χλωριούχου ποτάσης, θεῖου, κολοφωνίας, ῥητίνης, κόμμιος ἢ ζαχάρεως καὶ κιναθάρεως (τούτου πρὸς χρωματισμὸν). Οὕτω παρεσκευασμένον τὸ κάρφος, ἐβαπτίζετο ὑπὸ τοῦ θέλοντος πῦρ ἐντὸς φιαλίδιου περιέχοντος θεικὸν ὀξύ, καὶ ἤναπτε πάραυτα διὰ τῆς χημικῆς συνεργείας τοῦ ὀξέος τούτου καὶ τοῦ χλωρικοῦ ἁλατος τῆς ποτάσης. Τὰ

τοιαῦτα πυρεῖα, οὔτε αὐτὰ μὴ περιέχοντα βανίδα σπέρτου, ὡς βλέπετε, ἐφευρέθησαν ἐν ἔτει 1809, καὶ ἦσαν κοινῶς γνωστὰ ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλ' ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἰσέτι οὔτε ἐφαίνοντο, οὔτε ἠκούοντο παρ' ἡμῖν, διότι ἡ συγκοινωνία τότε ὑπῆρχε βραδυτάτη, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀτμοπλῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων, ἐσπάνιζον δὲ καὶ αἱ ἐφημερίδες, δι' ὧν καὶ διὰ τοῦ τηλεγράφου σήμερον πᾶσα ἀγγελία ἐφευρέσεως διαδίδεται ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ὅπουδὴποτε τῆς ὑψηλίου. Δὲν εἶχε λοιπὸν ἡ Ἀνατολὴ οὔτε ἰδέαν τοῦ νεοφανοῦς πραγματος, καὶ ἐξηκολουθοῦμεν νὰ κτυπῶμεν τὸν χάλυβα ἐπὶ τοῦ χάλικος μέχρι τοῦ 1834 ἢ 35.

Τότε μόλις ὤφθησαν εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Ἀνατολῆς πωλούμενα τὰ ὡς ἀνωτέρω πυρεῖα ὁ δὲ ἡμέτερος λαός, βλέπων ὅτι ἐν τοῖς φιαλίδιαις ὑπῆρχε τι ρευστὸν, ὠνόμασεν αὐτὸ σπέρτον, ἐπειδὴ ἀδίδακτος ὢν, πᾶν ρευστὸν ἐπιδεικτικὸν ἀναφλέξεως ἐνόμιζε πνεῦμα, τοῦ δὲ πετρελαίου ἡ χρῆσις ἐτι τότε ὑπῆρχεν ἄγνωστος παρ' ἡμῖν.

Ἡμεῖς εἶδομεν τὰ πυρεῖα ταῦτα ἐν ἔτει 1834, 35, καὶ ἤδη ἀπὸ τοῦ 1829 εἶχον ἐπινοηθῆ ἄλλα τελειότερα, ἐπιτιθεμένου ὀλίγου φωσφόρου ἐπὶ τοῦ ἄκρου τῶν θειωμένων ζυλαρίων πρῶτοι δὲ συνέλαβον τὴν ἰδέαν ταύτην οἱ Γερμανοί, καὶ συγχρόνως χημικός τις (* Ἄγγλος οὗτος John Walker ὀνομαζόμενος) ἐπενοήσε τὰ φωτοφόρα πυρεῖα, ἰδὼν ἐκ τῶν πειραμάτων του ἐπὶ τῆς χλωριούχου ποτάσης, ὅτι ἡ οὐσία αὕτη δύναται τριβομένη ἐπὶ ὑαλοχάρτου ν' ἀναφλεχθῆ ἐν στιγμῇ χρόνου, καὶ νὰ μεταδώσῃ τὴν φλόγα εἰς ζυλάριον, ἐφ' οὗ ὀλίγος τις φῶσφορος.

Τὰ τελειότερα ταῦτα πυρεῖα ἐπεφάνησαν εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὄχι πολὺν καιρὸν μετὰ τὰ τῶν φιαλιδίων. — Ὡ! ἔλεγον ὅλοι μετὰ θαυμασμοῦ δοκιμάζοντες τὰ νεώτερα αὐτὰ εἶνε τῶντι καλά!

Καὶ ἔβλεπον μὲν ὅτι ταῦτα ἦσαν ἔξτρα, καὶ πνεῦμα δὲν περιεῖχον, ἀλλ' ἐξηκολούθησαν καὶ ταῦτα νὰ ὀνομαζῶσι σπέρτα, οἱ μὲν τυφλοὶ, οἱ δὲ ἐθελουφλοῦντες. Ἐγὼ ἤμην ἐκ τῶν τυφλῶν, ἐπειδὴ οὐδεμίαν εἶχα χημικὴν γνῶσιν, οὐδεὶς δ' ἐφρόντιζε νὰ μὲ διδάξῃ ὅτι φῶσφορος καὶ ὄχι οινόπνευμά τι παρήγε τὴν τοῦ πυρεῖου ἀνάφλεξιν.

Τὸ 1845, ἕτερος χημικός (Schroetter, κατοικῶν ἐν Βιέννῃ), κατέστησε τὸν φῶσφορον τοῦ ἄμορφου, θερμαίνων τὸν κοινὸν φῶσφορον ἐντὸς ἀερίου μὴ ποτιζοντος αὐτόν, διὰ δὲ τοῦ οὕτω παρεσκευασμένου φωσφόρου κατεσκεύασε πυρεῖα πολὺ ἀκινδυνώτερα τῶν πρὸ αὐτῶν τούτων δὲ καὶ γίνεται χρῆσις μέχρις σήμερον. Ὑπερτεροῦσι δὲ πάντων ἀναντιρρήτως τὰ ἐπιγραφόμενα « Vulcan, trade-mark Tidaholm » καθὼ καὶ ἴσφαλτα καὶ ὄλως ἀκίνδυνα, ἐπειδὴ δὲν ἀνάπτουν ἂν δὲν τρίβωσιν ἐπὶ τῆς χημικῆς οὐσίας, ἣτις εἶνε ἀλειμμένη ἐπὶ τῆς θήκης των, καὶ τέλος εὖνα γνωστὸν ὅτι δέκα θῆκαι, ὧν ἐκάστη περιέχει 60

πυρεΐα, δίδονται ἀντί 30 λεπτ., τουτέστι πρὸς 3 λ. τὰ 60. Ἐν ἐξ αὐτῶν ἐφωδίαζεν ἡμᾶς ἡ κυβερνησις (τό γε νῦν ἔχον μονοπωλοῦσα), καὶ κατὰ τοῦτο θὰ ἐπρονόει ὑπὲρ τῆς χώρας λυσιτελῶς¹.

Σπίρτο λοιπὸν οὔτε αὐτὰ περιέχουν, ἀλλὰ τὸ πλῆθος ἐπιμένει ὀνομάζον σπίρτα πᾶν εἶδος χημικοῦ πυρείου. Σπίρτο δὲ τί σημαίνει; Σπίρτο εἶνε λέξις ἰταλική Spirito Santo δηλοῖ Ἅγιον Πνεῦμα· spirito di vino, δηλοῖ οἰνόπνευμα, spirito δὲ ἀπλῶς, δηλοῖ πνεῦμα ἀπλῶς· ὥστε πνεῦμα οἰνοδήποτε ἅγιον ἢ σατανικὸν δὲν ὑπάρχει ἐν τοῖς πυρείοις. Καὶ πῶς λοιπὸν ἐξακολουθοῦμεν νὰ ὀνομάζωμεν αὐτὰ σπίρτα, καὶ ὄχι πυρεΐα ἢ φώσφορα, ἐνῶ οὐδὲ οἱ Ἴταλοί, εἰς οὓς ἀνήκει ἡ λέξις σπίρτο, δὲν τὰ λέγουσι spiriti, ἀλλὰ fiammiferi; Εἰπέτε σπίρτο εἰς τὸν Ἴταλόν θὰ ἐκλάβῃ ὅτι τῷ ὀμιλεῖς περὶ οἰνοπνεύματος, οὐδὲ λως δὲ περὶ πυρείου.

Ὁ ῥητινίτης περιέχει σπίρτο, ὁ καμπανίτης μάλιστα, ὁ μηλίτης ὡσαύτως· πᾶς οἶνος περιέχει σπίρτο, ὁ ζῦθος αὐτὸς περιέχει τὸ σπίρτο του, ὡσαύτως δὲν προστεθῆ καὶ ἄλλο· ἔπειτα ἡ βρακὴ, τὸ κονιακὸν (cognac), τὸ ροῦμι, ἡ ζινέβρα, τὸ βράντι, τὸ κιούρασον (curacao), τὰ πολυώνυμα ροσόλια, ἡ ἀψινθίτις, περιέχουν τὸ σπίρτο των· μόνον τὰ λεγόμενα σπίρτα δὲν περιέχουν σπίρτο· δὲν περιέχουν οὐδ' ὅσον ὁ νοῦς τοῦ Ἰνδικοῦ ὄρνιθος. Καὶ ὅμως θέλομεν αὐτὰ πρὸ πάντων νὰ ὀνομάζωμεν σπίρτα.

Ἀκούσατε εἰς τὰς τριόδους τοὺς πωλητὰς των — Σπίρτα καλὰ! — Εἶνε ἀληθὲς ὅτι μόνος ὁ πληθυντικὸς τοὺς σώζει, δι' αὐτοῦ ἐννοουμένους καλῶς, διότι ἄλλως, ἂν ἔλεγον εἰς τὸν ἐνικό, — σπίρτο καλό! — τὸ πρᾶγμα ἀμέσως θὰ ἤλλασεν ὁ ἐνικός θὰ μετέβαλλε τὸ στερεὸν εἰς ῥευστόν, τὸν φώσφορον εἰς οἰνόπνευμα, καὶ θὰ ἐξελαμβάνοντο ὡς πωλοῦντες πᾶν ἄλλο ἢ πυρεΐα· ἀλλὰ κρατοῦν καλῶς τὸν πληθυντικὸν των ὅλοι ἀνεξαιρέτως, ἀπὸ τοῦ εὐγλωττοτέρου μέχρι τοῦ ἀθλίου κωφαλάλου, ὅστις περιφέρεται εἰς τὰς ἀγυῖας, ἐλεεινὴν προξενῶν ἐντύπωσιν εἰς πάντας διὰ τῆς ἀνάρθρου αὐτοῦ φωνῆς ἰ - αῖα!!! τουτέστι σπέρτα, εἰς τὸν πληθυντικόν. Ἐν ἐπώλει σπέρτον, ἐστὲ βέβαιον ὅτι καὶ εἰς αὐτὸν θὰ ἐδιδάσκετο ὁ ἐνικός, καὶ τότε θὰ τὸν ἠκούομεν, ἀντὶ τοῦ ἰ-αῖα, νὰ ἀναβοᾷ ὠ-αῖο, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα.

I. ΓΙΑΦΩΡΙΔΗΣ ΣΚΥΛΙΑΣΣΗΣ

¹ Ἀπὸ τοῦ αὐγούστου τοῦ 1872, ἡ κατασκευὴ καὶ πώλησις των χημικῶν πυρείων ἐν Γαλλίᾳ κατέστη ἀποκλειστικὸν μονοπωλίον τοῦ Κράτους, παραχωρούμενον εἰς ἐργολαβίαν διὰ πλεῖστος· καὶ των μὲν ἐκ ζύλου ἡ τιμὴ εἶνε ὠρισμένη εἰς φράγκα 2 καὶ ἡμισυ τὸ χηλιόγραμμον κατ' ἀνώτατον βρονθῆκος δὲ περιεχομένης 150, ἡ τιμὴ ὠρίσθη εἰς λεπτὰ 10, ἡ λεπτὰ 5 διὰ θήκην περιέχουσαν 60. Τῶν κηρίων πυρείων ἡ τιμὴ εἶνε ὠρισμένη εἰς 10 λεπτὰ δι' ἐκάστην θήκην περιέχουσαν 40. Κατὰ μάρτιον δὲ τοῦ 1873, ὠρίσθη των μὲν ἐκ ζύλου καὶ ἀμόρφου φωσφοροῦ πυρείων ἡ τιμὴ εἰς 10 λεπτὰ διὰ πᾶσαν θήκην περιέχουσαν 100, καὶ 5 λεπτὰ διὰ θήκην περιέχουσαν 50· των δὲ ἐκ κηροῦ, 5 λεπτὰ διὰ 30.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΥΠΟΝΟΜΩΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Πρέπει οἱ ὑπόνομοι τῶν Ἀθηνῶν νὰ χρησιμεύωσι μόνον πρὸς διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων τῆς βροχῆς ἢ καὶ τῶν περιττωμάτων;

Ἡ ἐρώτησις αὕτη καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐντονωτέρα ἐνεκα τῆς ἀδιαλείπτου ἀξήσεως τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν· ἤρξατο δὲ ἤδη νὰ εἶνε καὶ λιαν διαφέρουσα καὶ ἐπείγουσα. Ἐς μοὶ ἐπιτραπῆ ἐνεκα τούτου διὰ τῶν ἐπομένων γραμμῶν νὰ δώσω ἐξηγήσεις τινὰς πρὸς λύσιν τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος.

Εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, ἐνθα οἰκοῦσι πολλοὶ ἄνθρωποι, εἶνε γνωστὸν ἐκ πείρας ὅτι τὸ ἔδαφος γίνεται, των ἐτῶν παρερχομένων, ἀδιακόπως ἀκαθαρότερον. Τὸ χερόμενον ὕδωρ των ἀκαθαρσιῶν, τὸ περιεχόμενον των ἀποπάτων καὶ καταβοθρῶν, εἰσδύει εἰς τὸ ἔδαφος καὶ διαποτίζει αὐτό. Ἐνεκα τούτου τὰ φρέατα, ἀφ' ὧν πρὸ ἐτῶν ἦντλουν ὕδωρ καθαρὸν, σήμερον ἔχουσιν ὕδωρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὴ πρόσφορον εἰς τὴν ὑγίαν καὶ τὰς ἀνθρωπίνους ἀνάγκας, διότι τὸ ἔδαφος εἶνε ἱκανῶς διαπεποτισμένον δι' ἀκαθαρσιῶν. Ἐκ τούτου τὸ ὕδωρ παλαιῶν πόλεων δέον νὰ φέρηται μακρόθεν καὶ διὰ ὑδραγωγῶν σωλήνων ἀπὸ των πηγῶν.

Τούτο δὲ εἶνε σπουδαῖον βῆμα πρὸς μεταβολὴν ἐπὶ τὰ κρεῖττω τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως, τὸ μὲν διότι οἱ ἄνθρωποι προσποριζόμενοι τὸ ὕδωρ εὐχερέστερον ἀναλίσκουσι περισσώτερον, τὸ δὲ διότι διευκολύνεται τὰ μέγιστα ἡ καθαριότης των οἰκιῶν. Ἡ ἄφθονος ὅμως αὕτη χρῆσις τοῦ ὕδατος ἔχει καὶ τὸ ἐξῆς κακὸν ὡς συνέπειαν· Ἐὰν δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀπομακρυνθῶσι ταχέως τῆς πόλεως αἱ ἄφθονοι αὗται ποσότητες τοῦ ἀκαθάρτου ὕδατος, εἰσδύουσιν εἰς τὸ ἔδαφος, πληροῦσιν ἀκαθάρτων οὐσιῶν τὰ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἔδαφους στρώματα, φέρουσι τὴν ὑγρασίαν εἰς τὰ ὑπόγεια, μολύνουσι δὲ τὸν ἀέρα των οἰκιῶν καὶ των ὁδῶν, καθιστῶσαι αὐτὸν κακοδμον καὶ νοσώδη.

Πρῶτη λοιπὸν καὶ ἀναπόδραστος ἀνάγκη εἶνε ἡ συστηματικὴ διάταξις ὑπογείων σωλήνων πρὸς ταχτικὴν καὶ ἀβλαβῆ ἀπομάκρυνσιν των ποσοτήτων τούτων τοῦ ὕδατος καὶ ἡ συμπλήρωσις των ὑδραγωγείων τούτων. Οἱ ὑπόγειοι δ' οὔτοι ὄχαιοι δέον νὰ κατασκευάζωνται ὅσῳ δυνατὸν ἀδιαπέραστοι ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ νὰ λαμβάνηται διαρκῆς πρόνοια πρὸς ἀπόπλυσιν αὐτῶν δι' ὕδατος. Οἱ ὄχαιοι οὔτοι δέον νὰ κεῖνται βαθύτερον τοῦ ἔδαφους των ὑπογείων, ὅπως δύνωνται ν' ἀφαιρῶσι καὶ τὸ ὕδωρ τούτων καὶ προφυλάσσωσιν ἀπὸ τῆς ἐν αὐτοῖς στάσεως τοῦ ὕδατος. Οὕτω σχηματίζεται ὠφελιμωτάτη καὶ εὐεργετικωτάτη διοχέτευσις των ὑδάτων τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν ἔδαφους, τὸ δ' ἔδαφος τῆς πόλεως καθίσταται ὑγιεινότερον, καὶ τὰ ὑγρὰ ὑπόγεια ἀποξηραίνονται.